

SISTEMUL EDUCATIONAL ACTUAL: RESTARTARE SAU ÎNCREMENIRE ÎN PROIECT?

Lector univ. dr. George Lucian ONOFREI*

Abstract: *We must be honest from the beginning and admit: the Romanian education system, beyond the exceptional results achieved in the various international competitions, is facing the biggest "health" problem since the Revolution. And my statement is backed not by empty words but by official data, statistics published in the last 26 years.*

Keywords: education, future, changes

Trebuie să fim cinstiți încă de la început și să recunoaștem: educația românească, dincolo de rezultatele excepționale înregistrate de elevi în cadrul diverselor competiții internaționale, se confruntă cu cea mai mare problemă de "sănătate" din ultimii 26 de ani înapoi. Și afirmația pe care o lansez are în spate nu vorbe goale politicianiste, ci date oficiale, statistici realizate de-a lungul timpului atât de instituții de profil, cât și de factorii diriguitori ai sistemului de la București¹.

Practic, în prezent, educația românească adună roadele indiferenței și ignoranței celor puși să gestioneze traseul formator al generațiilor ce intră în sistem. Roade care nu sunt întotdeauna îmbucurătoare, dacă am ajuns să ne bucurăm de fiecare dată când constatăm că procentul absolvenților de liceu cu diplomă de bacalaureat se învâрте de regulă în jurul unor cifre pentru care, în vremuri demult apuse, s-ar fi făcut ședințe peste ședințe de comitet

* Universitatea „Hyperion” din București, Facultatea de Jurnalism.

¹ Conform edu.ro, la sesiunea de bacalaureat specială, organizată în luna mai 2016, din totalul celor 235 de candidați prezenți, 160 au promovat, reprezentând **68,09 %**. La această sesiune, doi candidați au promovat cu media 10.

și ar fi plouat cu sancțiuni dure la adresa profesorilor șamd.

Nu are sens în cele ce urmează să arătăm cu degetul către marii vinovați de trista realitate ce atârnă precum o piatră de moară de gâtul educației naționale. Vinovații se știu, dar, conform diverselor principii oculte din "folclorul" autohton, de fiecare dată pătimesc cu totul și cu totul alte persoane decât cele cu adevărat responsabile. Nu are rost să mai pomenim aici nici despre numeroasele "prime" și diplome acordate reciproc pentru "descoperirea" și sancționarea, cu tam-tam-ul mediatic de rigoare, a acarului Păun. În 26 de ani, am devenit, măcar din acest punct de vedere "experți" în gestionarea crizelor repetate care afectează procesul educațional din România. Fără a rezolva, repet, câtuși de puțin, problemele majore cu care acesta se confruntă.

Ba mai mult, am continuat să distrugem, cu profesionalismul de rigoare, ceea ce mai rămăsese funcțional prin diverse puncte ale sistemului. Am ales, "mulțumită" și liderilor de sindicat care ar fi putut să ia atitudine, să perpetuăm și să sprijinim promiscuitatea intelectuală, încurajarea diverselor acte de furt intelectual și de imitație a unor non-valori pe care le-am promovat drept repere moral-educative pentru noua generație!

Prin urmare, lângă cei care în momentul de față sunt puși la zidul infamiei și arătați cu degetul pentru slaba și muribunda stare în care zace sistemul educațional românesc ar trebui așezați și mulți dintre cei aflați la catedră. Mulți dintre ei, ori depășiți moral, tehnologic, psihologic sau pur și simplu terminați din punct de vedere al efortului zilnic depus². Printre aceștia, unii dintre ei - trebuie să admitem- cu har și chemare pentru educarea și formarea tinerei generații-, mulți suplینitori, cu note foarte bune la evaluările periodice efectuate de către inspectorii de specialitate. În mod normal, cadrele didactice slab pregătite ar fi trebuit deja să fi fost eliminate din sistem, dar, cum la nivel național asistăm la un deficit major de personal, ei rămân la catedră asigurând continuarea fenomenului de amatorism.

Unul dintre motivele ce stau la baza migrației din sistemul educațional către alte sectoare ale vieții socio-economice românești este dat de slaba și nemotivată în același timp remunerație de care beneficiază lună de lună personalul didactic. Și nu luăm în calcul sectorul privat unde totul rămâne la latitudinea patronului, ci ne raportăm strict la sistemul public, sectorul

² În 2015, mai puțin de 38% dintre profesorii care au susținut examenul de titularizare au promovat cu nota 7! Din cei peste 20.000 de candidați doar 40 reușiseră să obțină nota 10! (http://www.realitatea.net/rezultate-titularizare-2015_1749326.html#ixzz4AP0skAvX)

preuniversitar, parte a ansamblului general, dimensiune în care sunt raportate și cele mai multe nemulțumiri legate de salarizare³.

La toate acestea se mai adaugă și suita de modificări efectuată după placul unor echipe guvernamentale, la ordinul politic venit din partea partidelor ce le susțin în privința legislației, a Legii Educației Naționale. Toate modificările efectuate pentru a facilita accesul unor intruși în sistem, a unor persoane fără nicio chemare pentru cercetare, educare și formare, dar

³ Dincolo de influențele politice specifice oricărui protest, marșurile sindicaliştilor din educației se raportează strict la deficiențele de salarizare pe care guvernării, indiferent de culoarea lor politică, nu sunt capabili să le rezolve. Conform grilei privind salarizarea angajaților din sistemul public, publicată de Ministerul Muncii, cea mai mare creștere salarială este de 26% și se aplică pentru funcția de asistent II în învățământul preuniversitar didactic, cuantumul salariului de bază brut urmând să ajungă la 1.687 de lei, de la 1.339 lei (+348 lei). Pe de altă parte, grila de salarizare prevede și o scădere salarială în învățământul preuniversitar și universitar didactic auxiliar, pentru antrenor asistent (categoria a V-a și debutant), de la 1.368 lei la 1.350 lei (-1,3%). Alte majorări importante sunt consemnate în cazul învățământului preuniversitar didactic pentru: învățător, educator, instructor definitiv, cu studii medii și vechime de 6-10 ani (+22,3%, salariu de 1.700 lei de la 1.390 lei), institutor definitiv, cu studii superioare și vechime de 6-10 ani (+21,9%, de la 1.448 lei la 1.765 lei), institutor cu grad didactic II, cu studii superioare și vechime între 6 și 10 ani (+21,3%, de la 1.515 lei la 1.838 lei), profesor cu grad didactic II, studii superioare și 6-10 ani vechime (+21%, respectiv de la 1.698 lei la 2.055 lei) și profesor cu grad didactic II, cu studii de scurtă durată (SSD) și 6-10 ani vechime (+20,5%, de la 1.535 lei la 1.850 lei). De asemenea, potrivit documentului, în ceea ce privește salarizarea din învățământul preuniversitar și universitar didactic auxiliar, vor beneficia de creșteri de 20,3% debutanți (cu studii superioare) pentru funcțiile de: informaticieni, instructori — animatori / co-repetitori / instructori de educație extra-școlară, administratori de patrimoniu, bibliotecari / documentariști / redactori debutanți, ingineri, analist programator/inginer sistem, biolog / biochimist / chimist / fizician, psiholog / sociolog, asistent de cercetare științifică (stagiar), inginer agronom/zootehnist/pedolog, maestru de studii (balet, canto, secretar literar muzical), operator imagine/sunet, maestru (balet-dans, corepetitor, dirijor cor, secretar tehnic de redacție, traducător, tehnoredactor, corector, desenator artistic, conservator, restaurator, muzeograf, bibliograf, asistent social gradul I — (asistent social principal) și medic veterinar. În învățământul universitar, cea mai mare majorare salarială se consemnează pentru asistenții universitari/cercetătorii științifici (vechime 6-10 ani), respectiv de la 2.046 lei la 2.374 lei (+16%) și pentru șefi lucrări (lector universitar) / cercetător științific grad III (vechime 6-10 ani), de la 2.220 lei la 2.500 lei (+12,6%). (Agerpres)

avide după titluri academice menite a le crește iluzoriul statut cu care ne obișnuise odinioară un personaj de tristă amintire din istoria recentă a României. Coroborând toate aceste elemente înțelegem și mai bine realitatea tristă înregistrată la ora actuală în educația națională românească. Percepem și conștientizăm din ce în ce mai mult, noi cei aflați în circuit, pericolul ce paște la orizont viitorul nostru. Nu neapărat din punct de vedere al dimensiunii financiare. Cât mai ales din perspectiva unei tot mai slabe pregătiri a celor ce se urmează să acceadă în câmpul muncii via sistemul universitar.

De la an la an, pe porțile facultăților, odată descuiate doar de către elevii destoinici și dornici de a acumula și mai multe informații, intră din ce în ce mai multe "personaje" fără nicio noimă, fără nicio chemare pentru unele departamente pentru care ar trebui să fie impuse anumite restricții ce țin de vocație. Noi, cadrele didactice, ne confruntăm tot mai des cu studenți ce vor doar diploma de studii superioare, asta după ce și-au ales ca la aprozar domeniul care sună cel mai bine din lista celor prezentate de instituțiile de învățământ superior la admiterea organizată pe bază de dosar ...și atât! (ca să nu stresăm inutil potențialul client, nu-i așa?).

În plus, aici în dimensiunea academică a problemei ne confruntăm cu implementarea, după ureche, a unui proiect educațional ce se dorea la lansarea lui, acum mai bine de 10 ani, a fi unul inovativ și de bun augur pentru lumea universitară: sistemul Bologna. Știm cu toții ce presupunea de fapt și de drept acest sistem când a fost conceput și pregătit pentru a fi lansat la apă. Așa cum, la fel de bine, știm și de ce s-a transformat într-un răsunător eșec.

Mai are sens să pomenim de obtuzitatea unora aflați deja la catedră de decenii și de incapacitatea lor psihologică de a se adapta noilor cerințe în procesul educativ-formativ a tinerei generații? Mai are sens să pomenim de încăpățânarea unora dintre cadrele didactice universitare, aflate unele dintre ele în foruri de conducere, în a aplica noile dimensiuni educaționale, de teama că și-ar putea pierde locul de muncă liniștit și bine remunerat? Să mai pomenim de persistența multora dintre cei ce-și spun lectori, conferențieri, profesori universitari în rudimentarele lor prelegeri susținute după texte și mai vechi în fața unor studenți avizi și conectați la fluxul informațional virtual? Sau să mai vorbim despre aplicarea unuia dintre principii: "îmi cumperi cartea, treci examenul!"; "eu sunt profesorul, eu am dreptate!" (ca să nu pomenim de diversele situații cu iz sexual relatate din plin de presa autohtonă).

Prin urmare, la ce ar trebui să ne uităm mai întâi? La partea frumoasă a lucrurilor, pentru că există dincolo de orice și o astfel de fațetă a lumii

universitare? Sau la promiscuitatea ce afectează din ce în ce mai mult acest mediu educațional?

Fie că luăm în calcul o dimensiune sau alta dintre cele două enumerate anterior, nu trebuie să ne culcăm pe o ureche și să acceptăm că poate exista o zonă gri, întrucât nu aceasta este soluția pentru redresarea procesului educațional, problemele cu care ne confruntăm pot fi sistematizate în câteva aspecte esențiale:

5. Partea frumoasă a lucrurilor rezistă îndeosebi datorită implicării exclusive a dascălilor cu chemare pentru catedră, a liderilor de organizație (rectori, prorectori, decani șamd) care știu să conducă instituția de învățământ superior după principiile moderne, conform unor dogme specifice, caracteristice mai bine spus, unui lider de echipă și nu unui șef ce nu știe decât să dea ordine și să impună anumite principii după bunul plac și pentru propriul beneficiu. Asta pe de o parte. Și a studenților cu adevărat dornici să evolueze intelectual, cu înclinare spre spațiul cercetării, atent aleși și încurajați de către primii conform aspirațiilor și aptitudinilor, dincolo de impactul financiar al unui număr redus de eventuali plătitori de taxe de studii.

6. Evident în această categorie nu intră ceilalți ce nu s-au calificat pentru lista amintită anterior. Acele persoane incapabile să se adapteze, să evolueze și să accepte că este necesară o schimbare atitudinală majoră. O nouă atitudine departe de principiile comunistoide cu care ei au fost deja îndoctrinați în virtutea cărora au tot aplicat de-a lungul celor 26 de ani de post-comunism. Aici includem acei indivizi, căci nu-i putem numi profesori, lideri, conducători, întrucât nu au fost capabili să evadeze din îngusta gândire de șef, de autoritate ce deține adevărul suprem.

O altă problemă cu care se confruntă învățământul superior și prin urmare și noi, colectivele de cadre didactice, este cea a pregătirii studenților pentru viața de după terminarea/finalizarea studiilor. Dincolo de PR-ul ce zugrăvește în culori magice un domeniu sau altul, dincolo de cifrele pompieristice privind numărul de absolvenți ai unei specializări sau alteia, ARACIS-ul pe de o parte, realitatea din câmpul muncii pe de altă parte, vin și ne lovesc dur în moalele capului, cu propriile arme, în contextul în care o infimă parte dintre studenți, mă refer strict la domeniul jurnalistic, își găsește loc în lumea presei, mulți eșuând în sectoare precum *call-center*, marketing-vânzări ori în cu totul și cu totul alte dimensiuni, reorientați profesional.

Prin urmare, despre ce tot vorbim? Despre pregătire profesională competentă, conform noilor cerințe ale pieței sau despre ”încremenirea în

proiect”⁴ a educației? Așa cum am afirmat și mai sus: ne confruntăm la ora actuală cu multe aspecte depășite din punct de vedere moral, neadaptate realității prezentului. Avem în sistem personal nepregătit sau închistat în principii demne doar de un regim totalitar menit a scoate pe piață doar simpli ”roboți”, nu oameni care să gândească și să ajute la progresul societății!

O astfel de schimbare trebuie să realizăm! Pentru ca o societate să funcționeze la parametrii normali și necesari unei evoluții, nu involuții!, avem nevoie ca noi, cadrele didactice, să spargem aceste bariere ale clasicului, ale unui învățământ bazat 90% doar pe teorie și restul de 10% pe practica atât de necesară viitorilor absolvenți. Știu ce veți spune: că ei, viitorul acestei națiuni, au diverse posibilități de a face practică, de a efectua perioade de pregătire în diverse organizații. Dar oare câte dintre planurile, sublim de minunate pe hârtie, s-au și concretizat în realitate? Și iar preferăm să ne ascundem după deget și să băgăm gunoiul sub preș departe de ochii criticilor, complăcându-ne în eterna situație a ”încremenților în proiect”.

Atât timp cât vom continua să acceptăm acest sistem de lucru nimic nu se va schimba în educația românească și copiii noștri vor fi la rândul lor, când vor crește, cobaii unor experimente legislative care îi vor deruta și mai mult, îndepărtându-i și mai rău de ideea de normalitate, reacție civică și responsabilitate.

E drept că nu noi, cei din mediul academic-universitar, suntem direct răspunzători pentru ceea ce vor face viitorii absolvenți ai acestui ciclu de studii. Căci, trebuie din nou să punem sare pe rană, marea dramă a învățământului românesc se desfășoară în sistemul preuniversitar, un sistem aflat în moarte clinică de ani buni, dar neresuscitat de absolut niciunul dintre factorii responsabili care se mulțumesc periodic să mai anunțe că loturile

⁴ După unii critici, precum Alex Ștefănescu („România Literară” nr. 20, 2002 - http://www.romlit.ro/gabriel_liiceanu via cotidianul.ro), utilizarea conceptului de „încremenire în proiect” lansat de Gabriel Liiceanu în lucrarea ”Apel către lichele”, apărută în 1992, la Editura Humanitas dădea pamfletului în care era folosit o încărcătură expresivă deosebită. „Comunismul este societatea care garantează prostia ca încremenire în proiect. Garanțiile sunt instituționale: există o instituție care veghează prostia și care sancționează orice abatere de la încremenirea în proiect: poliția politică. Totuși pornind la acest aspect se poate vorbi despre ”încremenire în proiect” și raportat la celelalte sectoare ale societății contemporane românești atât timp cât simpla observație ne prezintă detalii despre incapacitatea liderilor/actanților principali de pe scena socio-economico-politică a României de a se schimba la nivel de mentalitate.

olimpice ale României se întorc cu medalii de peste hotare. Și cam atât, pe lângă cuvenitele merite arogate de șefii din Educație. În rest, tăcere deplină când vine vorba de timpul alocat, pe banii părinților, de către olimpici pentru a ajunge în situația de a urca pe podium. Despre asta nu e bine să vorbești, căci îi deranjezi pe cei ”încremeniți în proiect”.

Dar în același timp, ține de noi, cei ce am ajuns lectori, conferențieri, profesori universitari, să mai modelăm pe ici, pe acolo, prin punctele esențiale, caracterul noii generații. Cum ar trebui să aplicăm schimbarea? Simplu: prin spargerea barierelor proiectului educațional, implementarea de noi elemente conform cerințelor actuale a pieței muncii, angrenarea studenților în diverse proiecte educaționale și propria schimbare, a noastră, a cadrelor didactice, întrucât dacă ne vom cantona și pe viitor în spatele etichetei ” Da, vom face și vom drege...” și vom nota toate detaliile schimbării pe o hârtie ce o vom lăsa pradă uitării într-un sertar, soarta întregului sistem educațional românesc va fi pe veci pecetluită. Și nu arată prea roz acest viitor! Ci dimpotrivă!

Bibliografie:

Cărți:

1. Liiceanu, Gabriel, *Apel către lichele*, București, Editura Humanitas, 1992
2. Rădulescu-Motru, Constantin, *Psihologia poporului român*, București, Editura Paideia, 1998

Articole din reviste:

1. Ștefănescu, Alexandru, *La o nouă lectură: Gabriel Liiceanu*, în revista România Literară, nr.20, 22.05.2002

Resurse online:

1. <http://static.bacalaureat.edu.ro/2016/>
2. http://www.realitatea.net/rezultate-titularizare-2015_1749326.html#ixzz4AP0skAvX
3. <https://www.agerpres.ro/social/2016/06/01/mii-de-sindicalisti-din-educatie-au-plecat-intr-un-mars-de-protest-catre-palatul-cotroceni-12-57-28>